

LECTIO DUODEQUINQUAGESIMA
ΤΟ ΕΛΛΑΦΙ ΤΟΥ ΣΕΡΤΩΡΙΟΥ

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Cerva alba eximiae pulchritūdinis Sertōrio a Lusitāno quodam dono data erat. Sertōrius omnibus persuāsit cervam, instinctam numine Diānae, conloqui secum et docēre*, quae utilia factu essent*. Si quid durius ei videbātur, quod imperandum militibus esset, a cervā sese monitum esse* praedicābat. Ea cervā quodam die fūgit et perisse* credita est. Cum aliquis Sertōrio nuntiavisset cervam inventam esse*, Sertōrius eum iussit tacēre*; praeterea praecēpit ut eam postero die repente in eum locum emitteret*, in quo ipse cum amīcis futūrus esset*. Postridie eius diēi Sertōrius, admissis amīcis in cubiculum suum, dixit eis visum in somno sibi esse* cervam, quae perisset*, ad se reverti*. Cum cervā, emissa a servo, in cubiculum Sertōrii introrupisset, admiratio magna orta est.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Ως Πλάγιος Λόγος ορίζονται τα **λόγια ενός προσώπου που μεταφέρονται σε ένα άλλο πρόσωπο** μέσω ενός τρίτου και εξαρτώνται από ρήματα:

- **Λεκτικά, π.χ. *dico***
- **Δοξαστικά, π.χ. *sentio***
- **Ερωτηματικά, π.χ. *rogo***

Στον πλάγιο λόγο υπάρχει πάντα **ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ** ή **ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ**.

ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΑΠΟ ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ ΣΕ ΠΛΑΓΙΟ

Οι κύριες προτάσεις κρίσεως
μετατρέπονται σε απαρεμφατικές

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Hostes discedunt

Hostes discesserunt

Hostes discedent

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Dicit hostes *discedere*¹Dicit hostes *discessisse*²Dicit hostes *discessuros esse*³

¹ Το απαρέμφατο *ενεστώτα* εκφράζει το *σύγχρονο*

² Το απαρέμφατο *παρακειμένου* εκφράζει το *προτερόχρονο*

³ Το απαρέμφατο *μέλλοντα* εκφράζει το *υστερόχρονο*

Να θυμάστε ότι το υποκείμενο του ΕΙΔΙΚΟΥ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ
τίθεται πάντα σε πτώση ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ.

Οι κύριες προτάσεις επιθυμίας
μετατρέπονται σε βουλητικές [βλ. LECTIO XLV]

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Veni!

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Peto a te *ut venias*Petebam a te *ut venire*s

Οι ευθείες ερωτήσεις
μετατρέπονται σε πλάγιες [βλ. LECTIONES XLIII, XLIV]

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Ubi est Antonius?

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Rogat *ubi sit Antonius*Rogabat *ubi esset Antonius*

Οι προτάσεις, οι οποίες στον ευθύ λόγο είναι δευτερεύουσες, στον πλάγιο λόγο παραμένουν δευτερεύουσες και δεν υφίστανται καμία αλλαγή αλλά, αν έχουν Οριστική, αυτή μετατρέπεται σε Υποτακτική.

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

Nescio quid faciam
Credo, quia verum est

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

Dicit se nescire *quid faciat*
Dicit se credere *quia verum sit*

ΙΣΧΥΕΙ Ο ΚΑΝΟΝΑΣ ΤΗΣ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΣ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΑΛΛΑΓΕΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΛΕΞΕΩΝ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΑΠΟ ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ ΣΕ ΠΛΑΓΙΟ

ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ

ego	➔	se / ipse
meus	➔	suus / ipsius
tu	➔	ille
tuus	➔	illius
hic / iste	➔	ille / is
nunc	➔	tunc
hodie	➔	illo die
cras	➔	postero die
hic	➔	ibi

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XLVIII

quae utilia facta essent

Si quid durius ei videbatur

quod imperandum militibus esset

Cum aliquis Sertorio nuntiavisset cervam inventam esse

ut eam postero die repente in eum locum emitteret

in quo ipse cum amicis futurus esset

Cum cerva, emissa a servo, in cubiculum Sertorii introrupisset

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΡΗΜΑΤΩΝ

admitto, admisi, admissum, admittere, 3
 conloquor, collocutus sum, colloqui, 3 [αποθ.]
 dico, dixi, dictum, dicere, 3
 do, dedi, datum, dare, 1
 doceo, docui, doctum, docere, 2
 emitto, emisi, emissum, emittere, 3
 fio, factus sum, fieri
 impero, 1
 introrumpo, -rupi, -ruptum, -rumpere, 3
 invenio, inveni, inventum, invenire, 4
 iubeo, iussi, iussum, iubere, 2

moneo, monui, monitum, monere, 2
 nuntio, 1
 orior, ortus sum, oriri, 4 [αποθ.]
 persuadeo, -suasi, -suasum, -suadere, 2
 pereo, -ii [ivi], -itum, -ire, 4
 praecipio, -cepi, -ceptum, -cipere, 3
 praedico, 1
 revertor, -versus sum, -verti, 3 [ημιαποθ.]
 taceo, tacui, tacitum, tacere, 2
 videor, visus sum, videri, 2

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του μαθήματος XLVIII στον αντίθετο αριθμό.

pulchritudinis	➔		die	➔	
quodam	➔		cubiculum	➔	
numine	➔		sibi	➔	
utilia	➔		admiratio	➔	

2. Να γράψετε τους μονολεκτικούς τύπους των άλλων βαθμών των παρακάτω τύπων από το μάθημα XLVIII: utilia, durius, magna

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

3. Να γράψετε τους πιο κάτω ρηματικούς τύπους στο α' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής ενεστώτα και μέλλοντα στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΜΕΛΛΟΝΤΑ
data erat		
persuasit		
conloqui		

4. Να γράψετε τους πιο κάτω ρηματικούς τύπους στο β' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού και παρακειμένου στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΥ
docere		
nuntiavisset		
iussit		

5. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων στο β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα και μέλλοντα στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΕΝΕΣΤΩΤΑ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΜΕΛΛΟΝΤΑ
emitteret		
praedicabat		
perisset		

6. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων στο γ' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού και συντελεσμένου μέλλοντα στην ίδια φωνή (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΥ	ΟΡΙΣΤΙΚΗ ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΑ
introrupisset		
orta est		

7. Αφού τοποθετήσετε στην κατάλληλη στήλη τους ρηματικούς τύπους που σας δίνονται πιο κάτω, να συμπληρώσετε τον πίνακα με τους αντίστοιχούς τους τύπους στον ενεστώτα, μέλλοντα και παρακείμενο στην ίδια φωνή.

conloqui, docere, monitum esse, perisse, inventam esse, tacere, visum esse, reverti

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ

8. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων σύμφωνα με την οδηγία που ακολουθεί τον καθένα (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

data erat · να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα	
videbatur · να γραφεί το γ' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα	
fugit · να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα	
emitteret · να γραφεί το β' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής μέλλοντα	
dixit · να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο προστακτικής ενεστώτα	

9. Να μεταφέρετε τις προτάσεις στα Λατινικά.

- i. Όταν η κόρη είπε στον πατέρα ότι ο στρατός δεν θέλει να τον ακολουθήσει, εκείνος ζήτησε να του φέρουν τον αρχηγό των στρατιωτών για να μάθει την αλήθεια.

- ii. Οι απεσταλμένοι εκείνη τη μέρα ανακοίνωσαν στον στρατηγό ότι οι Έλληνες ζητούν ειρήνη. Εκείνος απάντησε στους απεσταλμένους των Ελλήνων ότι ο πόλεμος θα είναι σκληρός και δύσκολος. «Αν θέλετε ειρήνη, ετοιμάστε πόλεμο», είπε με φωνή που γεννούσε θαυμασμό.

10. Να μετατρέψετε τον ευθύ λόγο σε πλάγιο χρησιμοποιώντας το ρήμα εξάρτησης που σας δίνεται κάθε φορά. ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ.

- Ego tres apros feroces cepi.

Plinius narrat

- Pater, "libenter cibum sumpsit".
- Filia respondebat* _____

- Homo es impudens!

Nasica respondit _____

- Ego libenter tibi mea sede cedo.

Caecilia dixit puellae _____

- Ego, pater, cana esse malo.

Filia dixit _____

- Plato, tu hominem investiga!

Cicero imperat _____

- Sic vive, ut viri antiqui vivebant.

Philosophus adhortatur hominem _____

- Cur, Tertia, tristis es? Quid tibi accidit?.

Pater rogat _____

- Tu, puer, illum putas premi malis?

Philosophus rogat _____

- In hoc me longa vita et infelix senecta traxit?

Mater filium rogavit _____

11. Να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ.

- Nuntiaverunt virtutem eius admiratum se venisse.

- Dicit antiquitatem sibi placere.

- Scribit se cum legionibus adfore.

- Praedicabat a cerva se monitum esse.

- Rogavit materteram ut sibi paulisper loco cederet.

- Monet ut epistulam ad Ciceronem deferat.

- Adhortatur ut salutem sperent.

- Praecepit ut eam postero die repente in eum locum emitteret.

- Nescio quis possit diligere eum quem metuat.

- Cognoscit quae apud Ciceronem gerantur.

- Cognoscit in quanto periculo res sit.

12. Να αντικαταστήσετε το σουπίνο με άλλους τρεις [3] τρόπους, ώστε να δηλώνεται επίσης ο προσδιορισμός του σκοπού.

Servus ianuam aperit cervam liberatum.

- _____
- _____
- _____

13. Να αντικαταστήσετε το *debeo* + *απαρέμφατο* [ενεργητική σύνταξη] από τον αντίστοιχο τύπο της Παθητικής Περιφραστικής Συζυγίας. Όπου χρειάζεται, να δηλωθεί το ποιητικό αίτιο. ΠΡΟΣΟΧΗ αν θα χρησιμοποιήσετε ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ σύνταξη ή ΑΠΡΟΣΩΠΗ.

- Sertorius cervam emittere debuit.

- Dux servo imperare debebat.

14. Να μετρατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και την παθητική σε ενεργητική.

- Filius patri persuasit ut milites occideret.

- Sertorius servo imperavit.

- Cerva a servo emittetur.

- Equus a quadam regina imperatori dono datus est.

15. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις του κειμένου XLVIII της στήλης Α' με τις πτώσεις της στήλης Β'.

A	B
eximiae	Δοτική πληθυντικού
dono	Αιτιατική ενικού
quod	Γενική ενικού
amicis	Αφαιρετική πληθυντικού
	Αιτιατική πληθυντικού
	Ονομαστική ενικού
	Δοτική ενικού

16. Για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου XLVIII να γράψετε μία (1) ετυμολογικά και σημασιολογικά συγγενή λέξη, προερχόμενη από κάποια από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες (αγγλικά ή γαλλικά ή ισπανικά ή ιταλικά ή γερμανικά).

Λατινική λέξη		Αγγλική λέξη	Γαλλική λέξη	Ισπανική λέξη	Ιταλική λέξη	Γερμανική λέξη
alba	➔					
utilia	➔					
admiratio	➔					

17. Από το κείμενο XLVIII να εντοπίσετε και να γράψετε δύο (2) λέξεις της λατινικής που παρουσιάζουν σημασιολογική και ετυμολογική συγγένεια με την ελληνική γλώσσα (αρχαία ή νέα), δηλώνοντας και τη σχετική ελληνική λέξη. Να εξαιρεθούν τα κύρια ονόματα.

Λατινική λέξη		Ελληνική λέξη
	➔	
	➔	

18. Να χαρακτηρίσετε ως Ορθό ή Λάθος το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων χρησιμοποιώντας ανάλογα τα σύμβολα ✓ ή ×.

- ... cervam, instinctam numine Diānae, conloqui secum et docēre, quae utilia factu essent.

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>numine</i> είναι αφαιρετική της αναφοράς.		
Ο τύπος <i>secum</i> είναι εμπρόθετος προσδιορισμός κοινωνίας.		

- Cum cerva, emissa a servo, in cubiculum Sertōrii introrupisset, admiratio magna orta est.

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>emissa</i> είναι χρονική απόλυτη μετοχή.		
Ο τύπος <i>cubiculum</i> είναι ονομαστική ενικού.		

19. Να δηλώσετε ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι γραμματικά και συντακτικά ορθή σημειώνοντας δίπλα από την ορθή απάντηση το σύμβολο ✓. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Utrum post aliquot annos cana esse malis an calva?	
Utrum post aliquot annis cana esse malis an calva?	
Utrum post aliquot annos cana esse malles an calva?	
Utrum post aliquot annos cana esse mavis an calva?	

20. Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το συντακτικό σφάλμα στις ακόλουθες προτάσεις.

- i. Brutus rogat utrum Caesar malus sit an non.

Σφάλμα	Διόρθωση

- ii. Gallus curavit ut epistulam ad Ciceronem deferat.

Σφάλμα	Διόρθωση

21. Στις παρακάτω προτάσεις να αναλύσετε τις υπογραμμισμένες μετοχές σε ισοδύναμες δευτερεύουσες προτάσεις.

- i. Sertōrius omnibus persuāsit cervam, instinctam numine Diānae, conloqui secum.

- ii. Sertōrius, admissis amīcis in cubiculum suum, dixit eis...

- iii. Cum cerva, emissa a servo, in cubiculum Sertōrii introrupisset.

22. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και αντίστροφα:

- i. Cerva alba eximiae pulchritūdinis Sertōrio a Lusitāno quodam dono data erat.

ii. Cum aliquis Sertōrio nuntiavisset cervam inventam esse, Sertōrius eum iussit tacēre.

23. Να αναγνωρίσετε τον πιο κάτω υποθετικό λόγο και να τον τρέψετε έτσι ώστε να δηλώνει τοπραγματοποίητο στο παρόν και τη δυνατή ή πιθανή υπόθεση:

Si quid durius ei videbātur, quod imperandum militibus esset, a cervā sese monitum esse praedicābat.

i. _____

ii. _____

24. Να τραπεί ο ευθύς λόγος σε πλάγιο με εξάρτηση από το *servus dixit*:

i. Cervā alba eximia pulchritūdinis Sertōrio a Lusitāno quodam dono data erat.

ii. Sertōrius omnibus persuāsit cervam conloqui secum.

iii. Ea cervā quodam die fūgit et perisse credita est.
